

PACTE AUTONÒMIC VALENCIÀ PER A L'ATENCIÓ INTEGRAL –SOCIAL I SANITÀRIA- DE LA SALUT MENTAL.

La importància de la salut mental no sols és una part integrant de la salut general i del benestar, sinó que a més una bona salut mental fa possible que les persones materialitzen el seu potencial, superen l'estrès de la vida quotidiana, treballen de forma productiva i duguen a terme aportacions a la seua comunitat, és a dir que **“NO HI HA SALUT SENSE SALUT MENTAL”**.

Els problemes de salut mental representen un elevat percentatge de la càrrega mundial de morbiditat i es troben entre les principals causes mundials de diversitat funcional. No podem oblidar que, a causa de l'estigmatització i la discriminació, les persones amb trastorns mentals pateixen freqüents vulneracions dels seus drets i un alt risc d'exclusió social i passen a ser un dels grups més vulnerables de la nostra societat.

L'any 2006, l'ONU aprovà la CONVENCIÓ SOBRE ELS DRETS DE LES PERSONES AMB DISCAPACITAT, ratificada per Espanya el 2008, i passà a formar part del marc jurídic espanyol. Aquesta convenció planteja la *“necessitat de promoure i protegir els drets humans de totes les persones amb discapacitat, incloent-hi aquelles que necessiten un suport més intens”*, observant amb preocupació el fet que les persones amb discapacitat *“continuen trobant obstacles per a participar en igualtat de condicions amb les altres en la vida social, ja que es continuen vulnerant els drets en totes les parts del món”* i ressalta *“el valor de les contribucions que realitzen i poden realitzar les persones amb discapacitat al benestar general i a la diversitat de les seues comunitats”*.

En la mateixa línia, en l'any 2011, l'OMS elabora un instrument d'avaluació de la qualitat dels serveis de salut mental, d'acord amb el respecte als drets de les persones, com recull la Convenció de l'ONU.

Al maig de 2012, la 65a Assemblea Mundial de la Salut va adoptar la resolució WHA 65.4 sobre la càrrega mundial dels trastorns mentals i la necessitat d'una resposta integral i coordinada dels sectors sanitari i social dels països.

El pla d'acció de l'OMS sobre Salut Mental 2013 – 2020, aprovat en la 67a Assemblea pels Estats Membres, entre els quals hi ha Espanya, estableix quatre objectius principals:

- Enfortiment de lideratge i governança més eficaç en matèria de salut mental.
- Dotació en l'àmbit comunitari de serveis socials i de salut mental complets, integrats i amb capacitat de resposta.
- Implementació d'estratègies de promoció i prevenció en l'àmbit de la salut mental.
- Enfortiment dels sistemes d'informació i investigació sobre la salut mental.

L'informe del Relator Especial de l'ONU sobre el dret de tota persona al gaudiment del més alt nivell possible de salut física i mental, publicat al juny de 2017, planteja que el dret a la salut constitueix una poderosa guia perquè els estats efectuen un canvi de paradigma. Aquest es fonamenta en la recuperació des d'un àmbit comunitari, promovent la inclusió social i ofertant diversitat de tractaments basats en els drets i el suport psicosocial.

El reconeixement internacional de la salut mental com un imperatiu per a la salut mundial, entre altres coses per mitjà de la seua inclusió en l'Agenda 2030 per al Desenvolupament Sostenible, constitueix un avanç positiu. El marc del dret a la salut proporciona orientació als estats sobre la modalitat en què han de orientar-se les polítiques basades en els drets i les inversions per a aconseguir la dignitat i el benestar de totes les persones per a la qual cosa es fa necessari un lideratge polític sòlid i la disposició dels recursos precisos perquè aquests plans puguin materialitzar-se en totes els àmbits.

Malgrat el reconeixement de la importància de la salut mental, queda un llarg camí per recórrer i molts aspectes a resoldre, com la qualitat dels tractaments, el respecte als

drets de les persones, la seua plena participació en tot allò que els correspon i l'eliminació de la discriminació i l'estigma que pateixen.

Respecte a això, en el mes de febrer de 2018 la Comissió Europea ha publicat, en el marc del tercer Fòrum Anual de l'EU-Compass, un **informe sobre serveis de salut mental basats en la comunitat**, que adverteix que entre els principals obstacles que estan impedit la verdadera implantació de l'atenció comunitària es troben **la baixa prioritat política que s'atorga a la salut mental** i l'absència de partides pressupostàries adreçades per a tal fi.

Per tant, millorar la salut mental ha de ser un dels objectius estratègics de les polítiques sanitàries i socials, i els governs són els principals responsables de formular polítiques, estratègies i plans que defineixin clarament les àrees d'acció, la prestació d'atenció equitativa, el respecte a la dignitat i als drets humans de les persones amb trastorns mentals i discapacitats psicosocials així com la protecció dels grups vulnerables i marginats.

Al setembre de 2016, es presenta l'**Estratègia Autònoma de Salut Mental 2016-2020** de la Conselleria de Sanitat Universal i Salut Pública, i dóna resposta a la necessitat d'una planificació estratègica en matèria de salut mental, absent des de l'any 2001, data de l'últim Pla Director de Salut Mental i Assistència Psiquiàtrica.

Aquesta Estratègia consolida el model d'atenció comunitària, centrat en les necessitats de les persones, orientat a la recuperació, inclusió social i participació activa de les persones usuàries, respectant i defensant els seus drets de ciutadania. Tot des d'un abordatge transversal, sobre l'eix de la Unitat de Salut Mental i atenció primària i en estreta coordinació amb els serveis socials, educació, ocupació, vivenda, justícia i la resta d'agents socials.

Al desembre d'eixe mateix any es firma l'acord de pacte entre la Vicepresidenta i Consellera d'Igualtat i Polítiques Inclusives i la Consellera de Sanitat Universal i Salut Pública amb l'objectiu de dissenyar, coordinar i negociar amb el conjunt d'agents

implicats un Pacte Autonòmic Valencià per a l'atenció integral -social i sanitària- de la salut mental, des d'un enfocament de salut *en totes les polítiques*, que supose l'estructuració d'una xarxa pública integral (sanitària, social, educativa, laboral i de vivenda) amb els recursos adequats, que es coordinen de forma efectiva i comptant amb la participació de tots.

Així es reafirma la idea que la promoció, la prevenció i l'atenció a les persones amb trastorns mentals és una qüestió que requereix la participació i compromís de Consell, agents socials i societat en general.

Seguint la línia de l'abordatge transversal i intersectorial, s'han anat desenvolupant plans i estratègies en matèria de salut mental, com l'***Estratègia Valenciana de Suport Social per a la Recuperació i Inclusió Social de les Persones amb Trastorn Mental Greu 2018-2022***, l'objectiu de la qual és consolidar una xarxa de suport social orientada a la recuperació i inclusió social de les persones amb Trastorn Mental Greu a la Comunitat Valenciana i el ***Pla Valencià d'Atenció Integral a les Persones amb Trastorn Mental Greu 2018-2022*** els objectius del qual són:

- Disposar d'una xarxa d'atenció sanitària i social per a prestar una atenció integral i integrada.
- Establir una coordinació eficaç i estable entre les conselleries implicades en l'atenció a les persones amb problemes de salut mental greu.
- Promoure la participació activa de les persones usuàries i de les seues famílies.
- Protegir els drets de les persones.
- Lluitar contra l'estigma.
- Fomentar la formació dels professionals, persones usuàries i familiars i la investigació en salut mental, especialment en l'àrea de la recuperació, els drets i l'ambient terapèutic.

En aquest sentit, també s'han presentat el ***Protocol de Coordinació Educació i Salut Mental***, amb l'objectiu de millorar la detecció de l'alumnat amb problemes de salut mental garantint una atenció adequada.

Amb la signatura d'aquest pacte es pretén assegurar el benestar i la protecció dels drets, la recuperació i la inclusió social plena de les persones amb trastorn mental. La seua importància és de tal magnitud que resulta necessari el consens unànim de totes i tots per a poder avançar de manera eficaç i eficient.

Per mitjà de la subscripció d'aquest pacte s'acorden els objectius següents :

1. Sensibilitzar la població de la importància de la salut mental generant un entorn de consciència social i respecte als drets de les persones amb problemes de salut mental.
2. Crear l'Observatori de Lluita contra l'Estigma per a la protecció dels drets de les Persones amb TMG a la Comunitat Valenciana amb la participació de totes les Conselleries, les associacions de persones usuàries, la Federació de Salut Mental de la Comunitat Valenciana, els mitjans de comunicació, agents socials, etc.
3. Impulsar una xarxa d'atenció integral i integrada, que tinga com a eix central les persones i el respecte als seus drets, tal com s'arreglen en la Convenció de Drets de les Persones amb Discapacitat, que proporcione una atenció de qualitat i garanteixi la continuïtat de les cures i la participació activa de les persones usuàries i les seues famílies.
4. Impulsar, implementar i avaluar els plans integrals i programes que es dissenyen per a la promoció, la prevenció, l'atenció, la recuperació i la plena inclusió social de les persones amb problemes de salut mental.
5. Garantir per mitjà de línies pressupostàries específiques els recursos econòmics suficients.

6. Desenvolupar i implementar línies estratègiques de polítiques inclusives de suport a la recuperació i reinserció social de les persones amb TMG a la Comunitat Valenciana que hauran de ser arreplegades en la nova Llei de Serveis Socials Inclusius de la Comunitat Valenciana.
7. Potenciar el desenvolupament de polítiques d'ocupació que milloren l'ocupabilitat de les persones amb problemes de salut mental de manera que tota persona amb TMG pugui accedir en igualtat de condicions a un lloc de treball i no pateixi un rebuig addicional en el món laboral.
8. Potenciar polítiques d'accés a la vivenda orientades a la inclusió social de les persones amb trastorns mentals.
9. Garantir polítiques educatives d'inclusió de l'alumnat amb problemes de salut mental.
10. Impulsar el compromís i participació de totes les administracions, agents, mitjans de comunicació i societat en general.

I, en prova de conformitat, totes les parts interessades firmen el present pacte i es comprometen a complir-lo.

PACTO AUTONÓMICO VALENCIANO PARA LA ATENCIÓN INTEGRAL –SOCIAL Y SANITARIA- DE LA SALUD MENTAL.

La importancia de la salud mental no sólo es una parte integrante de la salud general y del bienestar, sino que además una buena salud mental hace posible que las personas materialicen su potencial, superen el estrés de la vida cotidiana, trabajen de forma productiva y hagan aportaciones a su comunidad, es decir que **“NO HAY SALUD SIN SALUD MENTAL”**.

Los problemas de salud mental representan un elevado porcentaje de la carga mundial de morbilidad, encontrándose entre las principales causas mundiales de diversidad funcional. No podemos olvidar que, debido a la estigmatización y la discriminación, las personas con trastornos mentales sufren frecuentes vulneraciones de sus derechos y un alto riesgo de exclusión social, pasando a ser uno de los grupos más vulnerables de nuestra sociedad.

En el año 2006, la ONU aprueba la CONVENCIÓN SOBRE LOS DERECHOS DE LAS PERSONAS CON DISCAPACIDAD, ratificada por España en 2008, pasando a formar parte del marco jurídico español. Esta Convención plantea la *“necesidad de promover y proteger los derechos humanos de todas las personas con discapacidad, incluidas aquellas que necesitan un apoyo más intenso”*, observando con preocupación el hecho de que las personas con discapacidad *“siguen encontrando barreras para participar en igualdad de condiciones con las demás en la vida social, que se siguen vulnerando los derechos en todas partes del mundo”* y resalta *“el valor de las contribuciones que realizan y pueden realizar las personas con discapacidad al bienestar general y a la diversidad de sus comunidades”*.

En la misma línea, en 2011, la OMS elabora un instrumento de evaluación de la calidad de los servicios de salud mental, de acuerdo al respeto a los derechos de las personas, como recoge la Convención de la ONU.

En mayo de 2012, la 65ª Asamblea Mundial de la Salud adoptó la resolución WHA 65.4 sobre la carga mundial de los trastornos mentales y la necesidad de una respuesta integral y coordinada de los sectores sanitario y social de los países.

El plan de acción de la OMS sobre Salud Mental 2013 – 2020, aprobado en la 67ª Asamblea por los Estados Miembros, entre ellos España, establece cuatro objetivos principales:

- Fortalecimiento de liderazgo y gobernanza más eficaces en materia de salud mental.
- Dotación en el ámbito comunitario de servicios sociales y de salud mental completos, integrados y con capacidad de respuesta.
- Implementación de estrategias de promoción y prevención en el ámbito de la salud mental.
- Fortalecimiento de los sistemas de información, e investigación sobre la salud mental.

El informe del Relator Especial de la ONU sobre el Derecho de toda persona al disfrute del más alto nivel posible de salud física y mental, publicado en junio de 2017, plantea que el derecho a la salud constituye una poderosa guía para que los estados efectúen un cambio de paradigma. Éste se basa en la recuperación desde un ámbito comunitario, promoviendo la inclusión social y ofreciendo diversidad de tratamientos basados en los derechos y el apoyo psicosocial.

El reconocimiento internacional de la salud mental como un imperativo para la salud mundial, entre otras cosas mediante su inclusión en la Agenda 2030 para el Desarrollo Sostenible, constituye un avance positivo. El marco del derecho a la salud ofrece orientación a los Estados sobre el modo en que deben dirigirse las políticas basadas en los derechos y las inversiones para lograr la dignidad y el bienestar de todas las personas haciéndose necesario un liderazgo político sólido y la disposición de los recursos precisos, para que estos planes puedan materializarse en todas las esferas.

A pesar del reconocimiento de la importancia de la salud mental, queda un largo camino por recorrer y muchos aspectos a resolver, como la calidad de los tratamientos, el respeto a los derechos de las personas, su plena participación en todo aquello que les compete y la eliminación de la discriminación y el estigma que sufren.

A este respecto, en el mes de febrero de 2018 la Comisión Europea ha publicado, en el marco del tercer Foro Anual del EU-Compass, un **informe sobre servicios de salud mental basados en la comunidad**, que advierte que entre los principales obstáculos que están impidiendo la verdadera implantación de la atención comunitaria se encuentran **la baja prioridad política que se otorga a la salud mental** y la ausencia de partidas presupuestarias destinadas para tal fin.

Por tanto, mejorar la salud mental debe ser uno de los objetivos estratégicos de las políticas sanitarias y sociales, siendo los gobiernos los principales responsables de formular políticas, estrategias y planes que definan claramente las áreas de acción, la prestación de atención equitativa, el respeto a la dignidad y a los derechos humanos de las personas con trastornos mentales y discapacidades psicosociales así como la protección de los grupos vulnerables y marginados.

En septiembre de 2016, se presenta la **Estrategia Autonómica de Salud Mental 2016-2020** de la Conselleria de Sanidad Universal y Salud Pública, dando respuesta a la necesidad de una planificación estratégica en materia de salud mental, ausente desde el año 2001, fecha del último Plan Director de Salud Mental y Asistencia Psiquiátrica.

Esta Estrategia consolida el modelo de atención comunitaria, centrado en las necesidades de las personas, orientado a la recuperación, inclusión social y participación activa de las personas usuarias, respetando y defendiendo sus derechos de ciudadanía. Todo desde un abordaje transversal, sobre el eje de la unidad de salud mental y atención primaria y en estrecha coordinación con servicios sociales, educación, empleo, vivienda, justicia y demás agentes sociales.

En diciembre de ese mismo año se firma el acuerdo de pacto entre la Vicepresidenta y Consellera de Igualdad y Políticas Inclusivas y la Consellera de Sanidad Universal y Salud Pública con el objetivo de diseñar, coordinar y negociar con el conjunto de agentes implicados un Pacto Autonómico Valenciano para la atención integral -social y sanitaria- de la Salud Mental, desde un enfoque de *salud en todas las políticas*, que suponga la estructuración de una red pública integral (sanitaria, social, educativa, laboral y de vivienda) con recursos adecuados, que se coordinen de forma efectiva y contando con la participación de todos.

Así se reafirma la idea de que la promoción, la prevención y la atención a las personas con trastornos mentales es una cuestión que requiere de la participación y compromiso de todas las Consellerías del Consell, agentes sociales y sociedad en general.

Siguiendo la línea del abordaje transversal e intersectorial, se han ido desarrollando planes y estrategias en materia de salud mental, como la ***Estrategia Valenciana de Apoyo Social para la Recuperación e Inclusión Social de las Personas con Trastorno Mental Grave 2018-2022***, cuyo objetivo es consolidar una red de apoyo social orientada a la recuperación e inclusión social de las personas con Trastorno Mental Grave en la Comunidad Valenciana y el ***I Plan Valenciano de Atención Integral a las Personas con Trastorno Mental Grave 2018-2022*** cuyos objetivos son:

- Disponer de una red de atención sanitaria y social para prestar una atención integral e integrada.
- Establecer una coordinación eficaz y estable entre las Consellerías implicadas en la atención a las personas con problemas de salud mental grave.
- Promover la participación activa de las personas usuarias y de sus familias.
- Proteger los derechos de las personas.
- Luchar contra el estigma.

- Fomentar la formación de los profesionales, personas usuarias y familiares y la investigación en salud mental, especialmente en el área de la recuperación, los derechos y el ambiente terapéutico.

En este sentido, también se han presentado el ***Protocolo de Coordinación Educación y Salud mental***, con el objetivo de mejorar la detección del alumnado con problemas de salud mental garantizando una atención adecuada.

Con la firma de este pacto se pretende asegurar el bienestar y la protección de los derechos y la recuperación y la inclusión social plena de las personas con trastorno mental. Su importancia es de tal magnitud que resulta necesario el consenso unánime de todas y todos para poder avanzar de manera eficaz y eficiente.

Mediante la suscripción de este pacto se acuerdan los siguientes objetivos:

1. Sensibilizar a la población de la importancia de la salud mental generando un entorno de conciencia social y respeto a los derechos de las personas con problemas de salud mental.
2. Crear el Observatorio de Lucha contra el Estigma para la protección de los derechos de las Personas con TMG en la Comunitat Valenciana con la participación de todas las Consellerías, las asociaciones de personas usuarias, la Federación de Salud Mental de la Comunitat Valenciana, los medios de comunicación, agentes sociales, etc.
3. Impulsar una red de atención integral e integrada, que tenga como eje central a las personas y el respeto a sus derechos, tal y como se recogen en la Convención de Derechos de las Personas con Discapacidad, que proporcione una atención de calidad y garantice la continuidad de los cuidados y la participación activa de las personas usuarias y sus familias.
4. Impulsar, implementar y evaluar los planes integrales y programas que se diseñen para la promoción, la prevención, la atención, la recuperación y la plena inclusión social de las personas con problemas de salud mental.

5. Garantizar a través de líneas presupuestarias específicas los recursos económicos suficientes.
6. Desarrollar e implementar líneas estratégicas de políticas inclusivas de apoyo a la recuperación y reinserción social de las personas con TMG en la Comunitat Valenciana que deberán ser recogidas en la nueva Ley de Servicios Sociales Inclusivos de la Comunitat Valenciana.
7. Potenciar el desarrollo de políticas de empleo que mejoren la empleabilidad de las personas con problemas de salud mental de forma que toda persona con TMG pueda acceder en igualdad de condiciones a un puesto de trabajo y no sufra un rechazo adicional en el mundo laboral.
8. Potenciar políticas de acceso a la vivienda orientadas a la inclusión social de las personas con trastornos mentales.
9. Garantizar políticas educativas de inclusión del alumnado con problemas de salud mental.
10. Impulsar el compromiso y participación de todas las administraciones, agentes, medios de comunicación y sociedad en general.

Y, en prueba de conformidad, todas las partes interesadas firman el presente pacto, comprometiéndose al cumplimiento del mismo.

D. Ximo Puig i Ferrer

Molt Hble. President de la Generalitat

D.ª Mónica Oltra Jarque

**Vicepresidenta y Consellera de Igualdad
y Políticas Inclusivas**

D.ª Carmen Montón Giménez

**Consellera de Sanidad Universal y Salud
Pública**

D. Jesús Tadeo Pastor Ciurana
Rector de la UMH

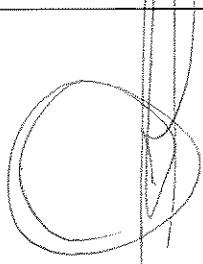
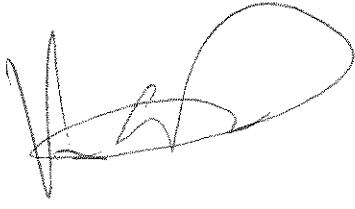

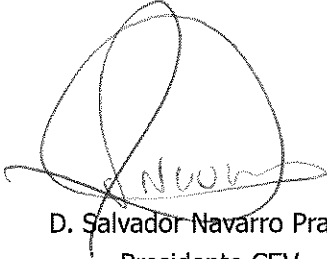

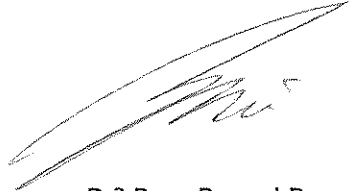

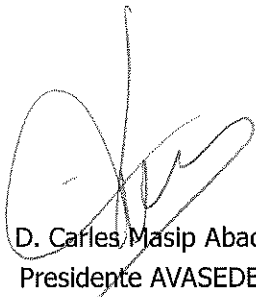
D. Rafael Crespo García
Vicerrector de Estudios Postgrado
En representación de la UV

D.ª Rosa Puchades Pla
Vicerrectora de Responsabilidad Social y
Cooperación
En representación de la UPV

D.ª M.ª José Rodríguez Jaume
Vicerrectora de Responsabilidad Social,
Inclusión e Igualdad
En representación de la UA

D.ª Pilar García Agustín
Vicerrectora de Estudiantes, Ocupación e
Innovación Educativa
En representación de la UJI

D. Arturo León López
Secretario General CCOO-PV

 <p>D. Ismael Sáez Vaquero Secretario General UGT-PV</p>	 <p>D. Vicent Mauri i Genovés Portavoz de la Intersindical Valenciana</p>
 <p>D. Moisés Casa Miró Secretario Autonómico En representación de FSIE CV</p>	 <p>D. Salvador Navarro Pradas Presidente CEV</p>
 <p>D. Rubén Alfaro Bernabé Presidente Federación Valenciana de Municipios y Provincias</p>	 <p>D.ª Rosa Bayarri Romar Presidenta Federació de Salut Mental CV</p>
 <p>D. José M.ª Toro Fernández Presidente AERTE</p>	 <p>D. Carles Masip Abad Presidente AVASEDE</p>